

Exodus 2:5. Een modderbad.

In Exodus, het tweede boek van de bijbel, wordt in hoofdstuk 2 het verhaal verteld van de geboorte van Mozes. Omdat de heerser van Egypte alle Hebreeuwse jongetjes in de Nijl wil laten verdrinken verbergt zijn moeder hem drie maanden. Daarna kan ze hem niet langer verborgen houden en is hij ten dode opgeschreven. Ze maakt voor hem een doodskistje van biezen dat ze waterdicht maakt. Daarna legt ze het kind in een kistje tussen het riet aan de oever van de Nijl. De zuster van Mozes, die later Mirjam blijkt te heten, gaat op een afstand staan. Volgens de de grondtekst staat er dan: *om te weten wat er met hem gedaan zou worden. En de dochter van Farao daalde af om te baden in de stroom.* (De Nieuwe Bijbelvertaling heeft: *Even later kwam de dochter van de farao naar de Nijl om te baden.*)

Haar dienaressen blijven op de oever. Dan ziet de prinses het kistje in het riet, en als een dienaar het voor haar gehaald heeft, opent ze (het) en ziet het huilende kind en vol medelijden spaart ze niet alleen het leven van het kind, maar adopteert ze hem zelfs als haar eigen zoon.

Een vraag die dit verhaal oproept is: waarom gaat een prinses baden in de Nijl? De huizen van de Egyptische vooraanstaanden en zeker de paleizen hadden prachtige badinrichtingen. Bovendien was de Nijl gevaarlijk vanwege krokodillen, en het nijlwater was bepaald niet schoon. Er werd namelijk door de Nijl veel slik meegevoerd, wat voor het land wel gunstig was, maar het water werd daardoor voor baders minder aantrekkelijk. Nogmaals de vraag: waarom baadde de prinses niet in het bassin in haar paleis? (Cleopatra wordt vele eeuwen later zelfs beroemd vanwege haar baden in ezinnenmelk).

Afdalen in een rivier

In het bijbelboek 2 Koningen, hoofdstuk 5 is ook geschreven over iemand die afdaalde in een rivier. Het gaat daar over Naäman, een Syrische generaal die een ernstige ziekte heeft. De profeet Elisa adviseert hem te gaan baden in de Jordaan. Als de man dit uiteindelijk doet komt hij genezen uit het water.

Het Hebreeuwse woord 'baden' dat in beide verhalen gebruikt wordt heeft de betekenis van : zich reinigen om voor de godheid te kunnen verschijnen.

Zou in het verhaal van de Egyptische prinses iets soortgelijks spelen als bij Naäman?

Zou de prinses, net als Naäman, genezing willen zoeken door zich te baden in de Nijl?

De Nijl werd in Egypte als godheid vereerd want de vruchtbaarheid van het land was aan deze rivier te danken. Zo gaat deze vrouw vruchtbaarheid vragen aan de vruchtbaarheidsgodin zelf. Reeds Josephus, een Joodse geschiedschrijver uit de eerste eeuw, heeft al verondersteld dat de dochter van Farao een kinderloos huwelijk had.

Conclusie

De prinses zal naar de Nijl zijn afgedaald met het gebed aan de godheid, die immers de vruchtbaarheidsgodin is, om het openen van haar schoot. Als directe verhoring van haar gebed is er dan het kistje met het kind, een kind gekregen van de godheid, de Nijl zelf. Haar vader wilde alle Hebreeuwse jongetjes doden en natuurlijk had zij het jongetje direct moeten laten verdrinken. Maar omdat dit kind voor haar een godenzoon is aanvaardt ze het als haar eigen kind en zo groeit Mozes op aan het hof van de Farao.

Overeenkomsten met andere verhalen over onvruchtbaarheid

Opmerkelijk zijn de overeenkomsten tussen dit verhaal over de dochter van Farao en het verhaal over de vrouw van Potifar in Genesis 39. Het zijn beide Egyptische vrouwen. Beide vrouwen blijven naamloos. Beiden wensen een kind. De verschillen zijn dat de vrouw van

Potifar, met medeweten van haar man, probeert nageslacht te verkrijgen met behulp van de Hebreeuwse slaaf Jozef. Jozef weigert zijn medewerking. In Exodus probeert de dochter van Farao de godheid te bewegen om haar onvruchtbaarheid op te heffen. En de dochter van Farao doet het voorkomen dat de riviergodin haar een sarcofaagje met het gewenste kind gegeven heeft. Dit, terwijl alles in scene gezet is door Jochebed, de moeder van Mozes.

Lukas A. de Groot, Maart 2025